

Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej - wypracowanie

- [Wprowadzenie](#)
- [Pojęcia, wydarzenia, postacie](#)
- [Materiały źródłowe](#)
- [Wypracowanie](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Fragment rozmowy przeprowadzonej 11 sierpnia 1939 roku pomiędzy Adolfem Hitlerem a Carlem Burckhardtem, dyplomatą szwajcarskim*, Artykuł *Adolf Hitler*, Wikiźródła.org.
- Źródło: *Fragment tajnego protokołu do paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r.*, Artykuł *Tajny protokół do paktu III Rzesza - ZSRR z 23 sierpnia 1939*, Wikiźródła.org.

Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej - wypracowanie

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Niniejszy materiał pozwoli ci przygotować się do napisania wypracowania na temat uwarunkowań współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencji dla państw i narodów Europy Środkowej na podstawie czterech źródeł historycznych. W pierwszej części materiału przypominamy najważniejsze pojęcia, wydarzenia i postaci, w drugiej prezentujemy źródła, by w ostatniej poprowadzić cię krok po kroku do gotowego wypracowania.

Twoje cele

- Nauczysz się dokonywania selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych ze źródeł historycznych.
- Stworzysz spójną narrację historyczną dotyczącą uwarunkowań współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym.
- Rozwiniesz umiejętność budowania argumentacji, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.

Pojęcia, wydarzenia, postacie

Oto najważniejsze informacje - opisy wydarzeń, daty i postaci - które pozwolą napisać wypracowanie na temat uwarunkowań współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencji dla państw i narodów Europy Środkowej.

Pojęcia

Komintern

Komunistyczna Międzynarodówka; organizacja skupiająca partie komunistyczne z różnych krajów;

NSDAP

Narodowo-Socjalistyczna Niemiecka Partia Robotników; nazistowska partia Adolfa Hitlera;

pakt Ribbentrop-Mołotow

potoczna nazwa niemiecko-sowieckiego paktu o nieagresji z 23 sierpnia 1939 roku;

plan Barbarossa

kryptonim niemieckiego planu ataku na Związek Sowiecki;

Wydarzenia

Postacie

lic. CC BY-SA 3.0, Bundesarchiv, Bild, Wikimedia Commons

Adolf Hitler (1889-1945) – główny przywódca niemieckich nazistów, od 1933 roku kanclerz Rzeszy.

lic. CC BY-SA 4.0, 123dionb, Wikimedia Commons

Józef Stalin (1878-1953) – przywódca ZSRS,
następca Lenina.

domena publiczna, Wikimedia Commons

Wiaczesław Mołotow (1890-1986) – sowiecki
polityk, minister spraw zagranicznych w latach
1939- 1949 i 1953-1956.

lic. CC BY-SA 3.0, Bundesarchiv, Bild, Wikimedia Commons

Joachim von Ribbentrop (1893-1946) –
niemiecki polityk, minister spraw zagranicznych
w latach 1938-1945.

Materiały źródłowe

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższymi materiałami źródłowymi. Stwórz notatkę, w której zawrzesz najważniejsze informacje dotyczące tematu zajęć („Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej”).

Notatka

Polecenie 2

Uzupełnij swoje wnioski o istotne twoim zdaniem propozycje koleżanek i kolegów i poszereguj je od najistotniejszych do najmniej ważnych.

Twoja odpowiedź

Materiały źródłowe

Źródło A: Fragment rozmowy przeprowadzonej 11 sierpnia 1939 roku pomiędzy Adolfem Hitlerem a Carlem Burckhardtem, dyplomatą szwajcarskim

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PsL9CiNhq>

Fragment rozmowy przeprowadzonej 11 sierpnia 1939 roku pomiędzy Adolfem Hitlerem a Carlem Burckhardtem, dyplomatą szwajcarskim

Wszystkie moje przedsięwzięcia są skierowane przeciw Rosji. Jeżeli Zachód jest zbyt tępy lub ślepy, by to pojąć, będę zmuszony dojść do porozumienia z Rosjanami, obrócić się i uderzyć na Zachód, a po jego pokonaniu ponownie zwrócić się z całą siłą przeciwko Związkowi Sowieckiemu (...)

Źródło: Fragment rozmowy przeprowadzonej 11 sierpnia 1939 roku pomiędzy Adolfem Hitlerem a Carlem Burckhardtem, dyplomatą szwajcarskim, Artykuł Adolf Hitler, Wikiźródła.org.

Źródło B

II Wojna Światowa, sytuacja z 1939 r.

Źródło: Alokasta, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło C: Fragment tajnego protokołu do paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PsL9CiNhq>

Fragment tajnego protokołu do paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r.

Z okazji podpisania paktu o nieagresji między Rzeszą Niemiecką a ZSRR podpisani pełnomocnicy obu stron poruszyli w ściśle poufnej wymianie zdań sprawę wzajemnego rozgraniczenia sfer interesów obu stron. Wymiana ta doprowadziła do następującego wyniku: (...)

2. Na wypadek terytorialno-politycznego przekształcenia terytoriów należących do państwa polskiego, strefy interesów Niemiec i ZSRR będą rozgraniczone w przybliżeniu przez linię Narew-Wisła-San. Kwestia, czy i w interesie obu uznane będzie za pożądane utrzymanie niepodległego państwa polskiego zostanie definitywnie zdecydowane dopiero w ciągu dalszego rozwoju wypadków politycznych. W każdym razie oba rządy rozwiążą tę kwestię na drodze przyjacielskiego porozumienia. (...)

Źródło: Fragment tajnego protokołu do paktu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r., Artykuł Tajny protokół do paktu III Rzesza - ZSRR z 23 sierpnia 1939, Wikiźródła.org.

Źródło D

RENDEZVOUS

Karykatura Davida Lowa na temat paktu Ribbentrop-Mołotow. Wymiana zdań: Hitler do Stalina: Największa szumowina na Ziemi, jak miemam? Stalin do Hitlera: Krwawy zabójca robotników, jak sądzę?

Źródło: David Low, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Wypracowanie

Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej.

W pracy wykorzystaj materiały źródłowe i informacje zawarte na poprzednich stronach.

Ćwiczenie 1

Sformułuj wstęp wypracowania, uwzględniając następujące elementy:

Określenie ram czasowych: 1/17 września 1939 – 22 czerwca 1941 roku.

Ćwiczenie 2

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Stosunki niemiecko-sowieckie przed 1939 rokiem.

Układ z Rapallo – współpraca gospodarcza i wojskowa.

Pogorszenie wzajemnych stosunków po dojściu do władzy w Niemczech nazistów.

Podpisanie paktu antykominternowskiego – 1936 rok.

Ćwiczenie 3

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Ocieplanie stosunków w 1939 roku.

Niechęć Stalina wobec polityki Zachodu.

Chęć zabezpieczenia wschodniej flanki Niemiec przed zbliżającym się konfliktem na zachodzie.

Odwołanie do źródła A.

Ćwiczenie 4

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Stosunki niemiecko-sowieckie do agresji na Polskę.

Niemiecko-sowiecka umowa handlowa – 19 sierpnia 1939 r. w Berlinie.

Niemiecko-sowiecki pakt o nieagresji, pakt Ribbentrop-Mołotow – 23 sierpnia 1939 roku.

Tajny protokół.

Odwołanie do źródeł B, C i D.

Ćwiczenie 5

Sformułuj rozwinięcie według poniższego planu:

Stosunki niemiecko-sowieckie w początkowej fazie wojny 1939-1941.

Wspólna defilada w Brześciu nad Bugiem – 22 września 1939 roku.

Niemiecko-sowiecki traktat o przyjaźni – 28 września 1939 roku.

Druga niemiecko-sowiecka umowa handlowa – 11 lutego 1940 roku.

Ograniczona realizacja zobowiązań ze strony Niemiec.

Ćwiczenie 6

Sformułuj zakończenie według poniższego planu:

Wnioski:

- ożywienie stosunków w latach 1939- 1941;
- współpraca polityczna i gospodarcza;
- krótkotrwały charakter współpracy.

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej - wypracowanie

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

3) charakteryzuje sytuację ludności cywilnej oraz jeńców wojennych, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- uczy się dokonywania selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych ze źródeł historycznych;
- tworzy spójną narrację historyczną dotyczącą uwarunkowań współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939-1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- rozwija umiejętność budowania argumentacji, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla temat i cel lekcji. Podkreśla, że uczniowie będą pracować nad wypracowaniem opartym na materiałach źródłowych. Zapowiada, że przećwiczą pracę z materiałami źródłowymi i różnymi typami poleceń, a także kolejne kroki w pisaniu wypracowania.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Prowadzący zadaje uczniom pytanie o umiejscowienie tematu lekcji w czasie. Pyta: W jakim okresie się znajdujemy? Co ważnego działo się wcześniej?

Faza realizacyjna:

1. Praca z tekstem. Jeżeli przygotowanie uczniów do lekcji jest niewystarczające, nauczyciel prosi o indywidualne zapoznanie się z treścią sekcji „Pojęcia, wydarzenia, postacie”. Każdy uczestnik zajęć, podczas cichego czytania, wynotowuje najważniejsze kwestie poruszone w tekście.
2. Praca z multimediami („Materiały źródłowe”). Nauczyciel prosi wybranego ucznia o przeczytanie polecenia 1: „Zapoznaj się z poniższymi materiałami źródłowymi. Stwórz notatkę, w której zawrzesz najważniejsze informacje dotyczące tematu zajęć („Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej”)”. Poleca uczniom, aby podzielili się na 4-osobowe grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia odpowiedzi.
3. Uczniowie wykonują samodzielnie wskazane przez nauczyciela ćwiczenia 1 i 2: opracowują wstęp wypracowania, a następnie formułują rozwinięcie, nawiązując do stosunków niemiecko-sowieckich przed 1939 r. oraz układu z Rapallo i podpisania paktu antykominternowskiego. Następnie wykonują kolejne, wskazane przez nauczyciela, ćwiczenia w różnych układach: samodzielnie, następnie w parach lub grupach, a na koniec wspólnie. Uczniowie omawiają poprawność wykonanych ćwiczeń, nauczyciel uzupełnia w razie konieczności informacje.
4. Wybrane osoby czytają przygotowane podczas lekcji wypracowania. Wspólnie z nauczycielem omawiają prace i je oceniają. Nauczyciel udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel poleca wybranemu uczniowi albo uczennicy (może być także ochotnik) podsumowanie lekcji „Uwarunkowania współpracy niemiecko-sowieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej”. Pyta, który element był dla uczniów trudny i dlaczego. Prosi jedną osobę o podsumowanie pracy.
2. Na zakończenie nauczyciel omawia przebieg zajęć, dokonuje oceny przedstawionej pracy (lub prac).

Praca domowa:

1. W jaki inny sposób możesz napisać wypracowanie na zadany temat? Zaproponuj alternatywną wersję wypracowania.
2. Nauczyciel może rozdać przykładowy temat wypracowania (np. z wcześniejszych egzaminów) i poprosić o jego wykonanie w domu.

Materiały pomocnicze:

- *Wielka historia świata*. Tomy 1-12 (praca pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności); Świat Książki 2004-2006.
- *Wielka historia Polski*, tomy 1-10; Oficyna Wydawnicza FOGRA, Kraków 2016.
- Seria *Historia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011-2019.
- E. Brudnik, A. Moszyńska, B. Owczarska, *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2011.
- Arkusze CKE z historii z poprzednich lat.
- Wybór tekstów źródłowych do wskazanej epoki.

Wskazówki metodyczne:

Informacje z sekcji „Materiały źródłowe” mogą być wykorzystane w trakcie lekcji do pracy uczniów w parach lub samodzielnie. Cały materiał może być wykorzystany do realizacji zajęć metodą odwróconej klasy. W szkole następuje czytanie i ocena koleżeńska opracowań uczniów.